

Ami elhangzott — és ami nem

A műszaki értelmiség női tagjai részéről szeretnék hozzászólni a *Korunk szerkesztősége* által szervezett kerekasztal-beszélgetésen elhangzottakhoz (*Mérnöki alkat, életforma, alkotókészség*. 1978. 5.). Köszönet a szerkesztőségnek, hogy végre — nagy mulasztásokat pótolva — ránk is gondoltak, hiszen a mindennapi kötelesség, az alkotó és kevésbé alkotó munka közepette kevés a lehetőségünk arról gondolkodni, hogy milyen is a mai mérnöktípus, milyen életformát vár el tőle a társadalom.

Osztom a beszélgetésen részt vett Jenei Dezső véleményét, miszerint „minden mérnök először ember és csak azután mérnök”. De a mérnökséget magam is *hivatásnak* tartom, nem pedig olyan *foglalkozásnak*, melyet a munkaidő lejártával az üzemből hagyunk. Tapasztalatból mondom, hogy egy-egy megoldandó probléma, mérlegelendő lehetőség stb. szinte állandóan foglalkoztatja a mérnököt, s jó ötletei nem mindig az íróasztala mellett, sőt még csak nem is a termelőrezsélyen születnek; támadhatnak bármilyen tevékenysége közepette (esetünkben például a házi-asszonyi tevékenységét sem kizárva). Szakbarbárság-e állandóan szakmai kérdésekkel foglalkozni? Rólunk, műszakiakról némelyek ezt állítják — de jutott-e eszébe valakinek, hogy szakbarbárnak nevezzen egy színészt, aki állandóan szerepeiben él, s minden idejét és energiáját annak szenteli, hogy egy-egy új szerepe a „vérévé váljon“?

Amint a kerekasztal-értekezleten is elhangzott, a mérnök nem maradhat meg azon a szinten, amelyen az egyetem elvégzésekor állt; szüntelenül tanulnia, olvasnia kell — sajnos, nem mindig szakmai dolgokat. Ki tagadhatja, főképpen a gyakorló mérnökök közül, hogy munkaidejének több mint a felét *nem műszaki* kérdések megoldása tölti ki? Sértőnek érzem viszont Tenkei Tibornak azt a véleményét, miszerint a mérnököknek több mint ötven százaléka „érdemtelenül rendelkezik diplomával”. E megállapítás mögött két, egyáltalán nem örömdetes tény áll, amelyeket Tenkei Tibor nem említett. Elsősorban az, hogy kollégáink jelentős része *nem technikai* beosztásban dolgozik, mindennapi teendői során nem találkozik műszaki feladatokkal, s emiatt — hogy úgy mondjam — „kiesik” a szakmából. Másodsorban pedig az, hogy sokan mégis ezek után a lehetőségek után futnak, a jobb pozíció, a kényelmesebb munka és a nagyobb javadalmazás reményében. Tenkei Tibor idézett megállapítása azonban azt is példázza, hogy mi, mérnökök nem tömörülünk összetartó kasztba, mint Pálfalvi Attila mondta az orvosokról; az orvosok, ha tévednek is, ha műhibát követnek is el (amibe a beteg esetleg belepusztul), elrendezik egymás között a dolgot, s nem hangoztatják egymásról, hogy „érdemtelenül viselik az orvosi címet“.

Ami a mérnökképzést illeti, szerintem a műegyetemen jelenleg túl sok elméletet tanítanak, ami fejlesztí ugyan a gondolkodást, de nem az életre készíti fel (a sok „matekezés” is a gyakorlati oktatás rovására történik). Így aztán nem a kezdő mérnök a hibás, ha nem ismer sok olyan egyszerű megoldást, amelyeket egy munkás tapasztalatból már régen tud. Ha viszont van elegendő makacssága és kitartása, még ezzel a hiányos gyakorlati felkészültséggel is jó mérnök válhatik belőle.

Kitartásra és makacsságra egyébként azért is van szükség, hogy a mérnök megbirkózhasson főnökei akaratával, amely rendszerint az íróasztalhoz igyekszik őt láncolni. Ez főképpen a *mérnöknők* problémája. Melyik főnöknek nem tetszik, hogy legyen egy műszakilag képzett, de elvárt „női tulajdonságokkal” is rendelkező közvetlen beosztottja, aki egyfelől szakszerűen, másfelől pedánsan intézi a levelezését és oldja meg a sürgős kérdéseket? A kerekasztal-beszélgetés anyagának elővasása után értettem meg, miért ütköztem én is annyi nehézségbe pályám kezdetén, sőt később is, csak azért, mert *nő vagyok*. Ha egy műegyetemi rektor azzal az útravalóval látja el a kollégákat, hogy „a lányok nem egyenrangúak a fiúkkal a műszaki tudományokban”, akkor nem csodálkozom, ha első főnökömm a legelső mun-

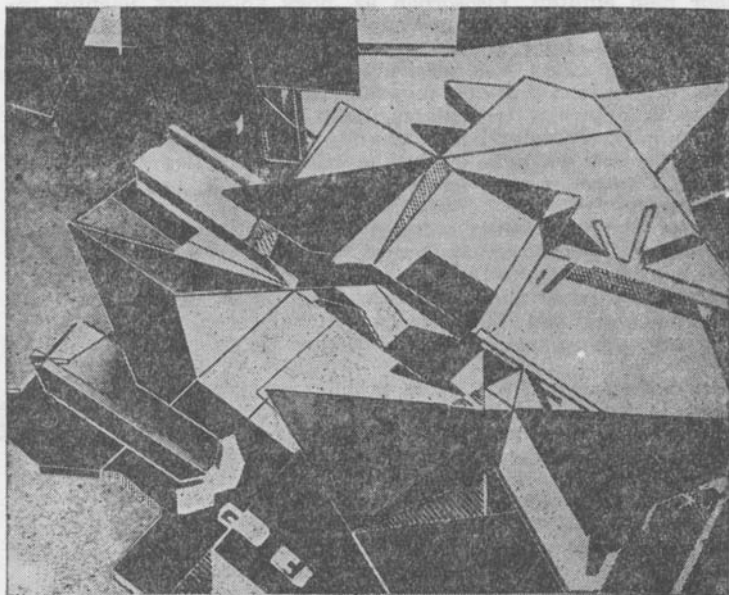
kanapon nem azt kérdezte tőlem, hogy mihez értek, hanem kijelentette, hogy nincs hely számomra a részlegen, mert nem vagyok férfi, és mindent megtesz, hogy át-helyezzenek — „fel az irodába“. Ez akkor sikerült is neki. (Jelenleg a parajdi só-bányánál dolgozom mint vezető bányagépész mérnök.) Sajnos, ezzel a felfogással azóta is gyakran találkozom, s joggal teszem fel, hogy nemcsak én egyedül.

Szabó Ferenc szavaival élve „a szakmának nálunk még nincs elég hagyomá-nya“, a műszakiak átlagos életkora 25-26 év. Ehhez hozzá kell tennem, hogy — a textil- és vegyipart kivéve — mindenütt nagyon kevés a mérnök, és az ő átlag-életkoruk sem haladhatja meg a 26 évet. Nem igen korai-e tehát a pálcátörés fölöttük? Sok mérnök dolgozik személyzetosztály-vezető beosztásban. Ezzel a női munkaerőt tulajdonképpen lenéző férfi kollégák két problémát oldottak meg: biztosítják az elvárt százalékot a vezető beosztásban dolgozó nőkre vonatkozóan, ők pedig mentesülnek az állandó törvénytanulás fáradsága alól, amit a nők lelki-ismeretesen megtesznek. Így kerül aztán a mérnökök jó része a mérnöki diplomá-val „érdemtelenül“ rendelkezők kategóriájába.

Megállapított tény, hogy „a térbenlátás képessége a nőknél általában kevésbé fejlett, mint a férfiaknál“ (kiemelés tőlem — R. E.). Ez azonban csak a statisztikai átlag szintjén érvényes; az egyéni képességeket egyénenként kell mérlegelni. Miért engednek a műegyetemek mérnökké válni olyan lányokat, akik „nem egyenrangúak a fiúkkal“? A felvételi vizsgán ebből a szempontból nem lehet szelektálni (szinte hallom Tenkei Tibor közbeszólását: *kiválogatni*), de ott van a tanárok s a diákok előtt négy vagy öt tanév nyolc vagy tíz vizsgaszesszióval, ami alatt sok minden kiderülhet.

A kerekasztal-beszélgetésen felvetődött ugyan „a mérnök mint a társadalom anyagi javai előállítóinak az irányítója“ fogalom, szerintem azonban erről túl ke-vés szó esett. Nem tette fel senki a kérdést, hogy milyennek kell lennie a *viszony-
nak* az irányítók és az irányítottak között. Ezzel a tárgykörrel egyébként főiskolai oktatásunk és műszaki, közelebbről üzempszichológiai, valamint szociológiai irodal-munk is adós. S egyáltalában nem esett szó a *falun élő műszakiak* jellegzetes probl-émáiról — például a szakmai egyedüllétről, az önképzési lehetőségek korlátozott-ságáról, a műszaki és más falusi értelmiségiek viszonyáról, az előbbieik bekapcsol-ódásáról a falu társadalmi, politikai és művelődési tevékenységébe stb. Minderről talán majd egy másik kerekasztal-beszélgetésen kell vitáznunk.

Reisz Erzsébet

**Cseke Tamás:
Konstrukció**